

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

ČETVRTI ODJEL

BOBIĆ protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Aplikacija br. 26529/10)

PRESUDA

STRASBOURG

3. maja 2012.

*Ova presuda postat će konačna pod uslovima propisanim u članu 44. stav 2.
Konvencije. Presuda može biti predmet redakcijskih izmjena.*

U predmetu Bobić protiv Bosne i Hercegovine,

Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Lech Garlicki, *predsjednik*,
David Thór Björgvinsson,
Ledi Bianku,
Zdravka Kalaydijeva,
Nebojša Vučinić,
Vincent A. De Gaetano,
Ljiljana Mijović, *sudije*,
i Lawrence Early, *registrar Odjela*,

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost održanog 10. aprila 2012. godine, donijelo je sljedeću presudu:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je aplikacijom (br. 26529/10) protiv Bosne i Hercegovine, koju je 20. aprila 2010. godine Sudu podnijela gđa Amira Bobić (aplikantica), državljanka Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija).
2. Aplikanticu je zastupala advokatska kancelarija Muhić i drugi iz Tuzle. Vladu Bosne i Hercegovine (Vlada) zastupala je gđa Monika Mijić.
3. Aplikantica se žalila na neprovođenje odluke koju je Ustavni sud Bosne i Hercegovine (Ustavni sud) donio 27. juna 2007. u njenu korist.
4. Dana 16. decembra 2010. aplikacija je dostavljena Vladi. Odlučeno je da se dopustivost i meritum razmatraju istovremeno (član 29. stav 1.).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Aplikantica je rođena 1957. godine i živi u Bijeljini.
6. Od 1979. do 1992. godine, aplikantica je radila kao računovođa u preduzeću koje je bilo u društvenom vlasništvu i pružalo usluge ishrane (preduzeće), u Bijeljini, na teritoriji današnje Republike Srpske. Tokom rata od 1992. do 1995. godine, preduzeće je otpustilo sve radnike bošnjačke i hrvatske nacionalnosti uključujući i aplikanticu. Relevantna odluka glasi:

„Uzimajući u obzir posebnu prirodu usluga koje pruža ovo preduzeće, svi uposlenici bošnjačkog i hrvatskog porijekla ne trebaju više dolaziti na posao od 22. jula 1992. godine.“

7. Nakon neuspjelog parničnog postupka, koji je aplikantica pokrenula protiv preduzeća, ona je 4. maja 2000. godine uložila apelaciju kod Doma za ljudska prava (domaće tijelo za zaštitu ljudskih prava formirano u skladu sa Aneksom 6 Opšteg okvirnog sporazuma za mir iz 1995. godine).

8. Preduzeće je privatizovano 2002. godine.

9. Dana 27. juna 2007. Ustavni sud Bosne i Hercegovine (koji je preuzeo predmete Doma za ljudska prava) naložio je Republici Srpskoj (jedan od entiteta Bosne i Hercegovine) da: prvo, osigura vraćanje aplikantice na posao u roku od 3 mjeseca od dana donošenja predmetne odluke; drugo, da joj se isplate zaostale plate za period od 13. decembra 1996. (kada je aplikantica pokrenula parnični postupak protiv preduzeća) do 27. juna 2007, zajedno sa zateznom kamatom po zakonskoj stopi i svim doprinosima koji proizlaze iz radnog odnosa, kao i da joj se nastavi isplaćivanje plata i doprinosa do njenog povratka na posao; i treće, da se aplikantici isplaćuje po 20 konvertibilnih maraka (KM) za svaki radni dan počev od dana donošenja odluke do njenog povratka na posao. Republika Srpska je trebala da isplati zatezne kamate na gore navedene iznose po godišnjoj stopi od 10% po isteku roka od tri mjeseca do izmirenja obaveza.

10. Dana 23. avgusta 2007. vlada Republike Srpske dostavila je bivšem poslodavcu na izvršenje odluku od 17. juna 2007. godine. Dana 25. septembra 2007. bivši poslodavac je obavijestio vladu Republike Srpske da se odluka ne može provesti jer aplikanticino radno mjesto više ne postoji. Poslodavac je nadalje tvrdio da nije dužan izvršiti odluku pošto nije bio strana u postupku pred Ustavnim sudom. Dana 23. oktobra 2007. Republika Srpska je obavijestila bivšeg poslodavca da je dužan, u skladu sa pravilom 56. Poslovnika Ustavnog suda (vidjeti tačku 15. niže u tekstu), da izvrši odluku od 27. juna 2007.

11. Dana 15. juna 2010. Republika Srpska je aplikantici isplatila iznos od 16.807,47 KM u skladu sa trećom tačkom naloženom u odluci Ustavnog suda, za period do 10. juna 2010. (glavnica od 13.380 KM i zatezne kamate u iznosu od 3.427,47 KM). Izgleda da je Republika Srpska nastavila da isplaćuje po 20 KM za svaki radni dan.

12. Dana 8. decembra 2010. Ustavni sud je utvrdio da njegova naredba pod tačkom 3. odluke od 27. juna 2007. godine izvršena. Isto tako je utvrdio da naredba pod tačkom 1. nije izvršena ali da je neizvršenje te tačke opravdano. U tom smislu, sud se pozvao na obrazloženje koje je preduzeće dostavilo vladi Republike Srpske (vidi tačku 10. gore u tekstu). I na kraju, Ustavni sud nije uopšte spominjao naredbu pod tačkom 2.

13. Na svojoj sjednici od 9. marta 2011. vlada Republike Srpske je zaključila da je preduzeće, a ne Republika Srpska, odgovorno za izvršenje odluke Ustavnog suda od 27. juna 2007. godine.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

14. U skladu sa članom 239. Krivičnog zakona iz 2003. godine (koji je objavljen u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine br. 3/03, 37/03, 32/03, 54/04, 61/04,

30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10), neprovođenje odluke Ustavnog suda predstavlja krivično djelo:

“Službena osoba u institucijama Bosne i Hercegovine, institucijama entiteta ili institucijama Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, koja odbije da izvrši konačnu i izvršnu odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine, Doma za ljudska prava ili Evropskog suda za ljudska prava, ili spriječava da se takva odluka izvrši, ili na drugi način onemogućava njeno izvršenje, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.”

15. Pravilo 56. Pravila procedure za rješavanje predmeta bivšeg Doma za ljudska prava Bosne i Hercegovine (objavljena u Službenom glasniku BiH br. 38/07) kao i pravilo 74. stav 1. Poslovnika Ustavnog suda (objavljen u Službenom glasniku BiH br. 60/05, 64/08 i 51/09) navode da su odluke Ustavnog suda konačne i obavezujuće i dužna ih je poštovati svaka fizička i pravna osoba. Nadalje, pravilo 74. stav 2. Poslovnika Ustavnog suda navodi da su svi organi vlasti dužni da, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom, provode odluke Ustavnog suda.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 6. KONVENCIJE I ČLANA 1. PROTOKOLA br. 1 UZ KONVENCIJU

16. Aplikantica se žalila na neprovođenje konačne i izvršne odluke koju je Ustavni sud donio u njenu korist. Ona se pozvala na član 6. Konvencije i član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 6. u relevantnom dijelu glasi:

„Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ..., svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.”

Član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju glasi:

„Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

A. Dopustivost

17. Vlada je tvrdila da aplikacija nije kompatibilna *ratione personae* jer se država (a Republika Srpska je jedan od entiteta) ne može smatrati odgovornom za djelovanje i nedjelovanje privatnih pravnih lica.

18. Aplikantica se nije s tim složila.

19. Sud napominje da su postojala izvjesna neslaganja između vlade Republike Srpske i samog preduzeća u pogledu obaveze izvršenja odluke Ustavnog suda (vidi tačke 10. i 13. gore u tekstu). Aplikantčin bivši poslodavac zaista je bio privatno pravno lice od 2002. godine i država, odnosno Republika Srpska nije imala nikakvu kontrolu nad njim. Međutim, Sud ponavlja da, u skladu sa ustaljenom praksom Suda, država mora u razumnim granicama osigurati izvršenje presuda donesenih protiv trećeg lica koje nije državni činilac (vidjeti *Kesyan protiv Rusije*, no. 36496/02, tačka 65, od 19. oktobra 2006). Zbog toga treba odbaciti primjedbu Vlade.

20. Sud ističe da ova žalba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3(a) Konvencije. Sud isto tako ističe da žalba nije nedopustiva ni po nekom drugom osnovu. Stoga se mora proglasiti dopustivom.

B. Meritum

21. Vlada je tvrdila da odluka Ustavnog suda navodi alternativne naredbe. Pošto je Republika Srpska postupila u skladu sa naredbom pod tačkom 3. odluke i aplikantici isplaćivala naknadu od 20 KM po radnom danu (vidi tačku 11. gore u tekstu) zbog toga što joj nije omogućeno vraćanje na prijašnje radno mjesto, nije bilo potrebno aplikanticu vratiti na radno mjesto i isplatiti joj zaostale plate i doprinose.

22. Aplikantica se slaže da joj je Republika Srpska isplatila iznos od 16.807,47 KM kako je naloženo u tački 3. odluke od 27. juna 2007. godine i nastavila sa isplatom 20 KM za svaki radni dan. Međutim, aplikantica je tvrdila da RS nije postupila u skladu sa naredbama pod brojem 1. i 2, tj. nije joj osigurala vraćanje na radno mjesto i isplatu zaostalih plata za period od 13. decembra 1996. do 27. juna 2007, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom i svim doprinosima iz radnog osnosa, kao ni daljnju isplatu plata i doprinosa do ponovnog vraćanja na posao (vidi tačku 9.).

23. Opšta načela u pogledu neizvršenja domaćih presuda izložena su u presudi *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine*, no. 41183/02, tačke 38-39. i 48, ECHR 2006-XII. Sud posebno ističe da u slučajevima, kada organi vlasti koji su u obavezi da djeluju u cilju izvršenja presude, ne postupe u skladu s tim, njihova neaktivnost može dovesti do odgovornosti države na osnovu člana 6. stav 1. i člana 1. Protokola br. 1 (vidjeti takođe *Fuklev protiv Ukrajine*, no. 71186/01, tačke 84. i 89-93, 7. juni 2005).

24. Vraćajući se na predmetni slučaj, Sud naglašava da je konačna i izvršna odluka od 27. juna 2007. sadržavala tri odvojene naredbe (vidi tačku 9. gore). Među stranama u postupku nije sporno da je Republika Srpska postupila u skladu sa trećom naredbom iz te odluke. Što se tiče prve naredbe iz presude, preduzeće je tvrdilo da ne može aplikanticu vratiti na njeno bivše radno mjesto pošto ono više ne postoji (vidi tačku 10. gore u tekstu). Sud primjećuje da je Ustavni sud prihvatio ovakav argument ne navodeći razloge zbog kojih je smatrao opravdanim neprovođenje te naredbe (vidi

tačku 12. gore u tekstu). Iako sa žaljenjem, Sud je ipak spreman da se složi sa zaključkom Ustavnog suda u pogledu prve naredbe.

25. Što se tiče drugog zaključka sporne odluke, Ustavni sud nije pružio nikakvo objašnjenje zašto Republika Srpska nije postupila u skladu sa tim zaključkom.

26. Nadalje, suprotno onom što je Vlada tvrdila (vidi tačku 21. gore u tekstu), iz teksta odluke od 27. juna 2007. je jasno da su naredbe iz odluke kumulativnog karaktera. Ovo je zaista i potvrđeno od strane Ustavnog suda (iako je taj sud odlučio da je neizvršenje prve naredbe bilo opravdano, dok o drugoj naredbi nije ništa naveo). U skladu s tim, Sud se ne slaže sa tvrdnjom Vlade da je odluka od 27. juna 2007. u potpunosti izvršena. Vlada i dalje ima obavezu da izvrši drugu naredbu iz odluke Ustavnog suda.

27. Imajući u vidu gore navedeno, jasno se vidi da je prošlo više od četiri godine otkako je predmetna odluka domaćeg suda postala konačna, a da aplikantici još uvijek nije isplaćena nadoknada u vezi sa zaostalim platama za period od 13. decembra 1996. do 27. juna 2007. uključujući i zateznu kamatu po zakonskoj stopi i sve doprinose, kao ni nadoknada u pogledu neisplaćene zarade i doprinosa nakon gore navedenog perioda, zajedno sa zateznom kamatom po godišnjoj stopi od 10% nakon isteka roka od tri mjeseca od donošenja odluke domaćeg suda. U skladu s tim, Sud zaključuje da je došlo do povrede člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

II. NAVODNO KRŠENJE ČLANA 13. KONVENCIJE

28. Aplikantica se takođe žalila da nema efikasnog domaćeg pravnog lijeka za njenu pritužbu na neprovođenje.

29. Član 13. navodi:

„Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred domaćim organima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti.“

30. Vlada nije dostavila nikakve komentare u vezi s ovim.

31. Sud konstatuje da je ova pritužba povezana sa gore razmatranom pritužbom i, stoga, mora isto tako biti proglašena dopustivom.

32. S obzirom na gore navedeni stav Suda u vezi sa članom 6. i članom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, Sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati da li je u ovom slučaju bilo i kršenja člana 13. Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANA 14. KONVENCIJE I ČLANA 1. PROTOKOLA br. 12 UZ KONVENCIJU

33. Aplikantica je tvrdila da je odbijanje provođenja odluke Ustavnog suda bazirano na istoj vrsti diskriminacije kao i njeno otpuštanje sa posla. Aplikantica se pozvala na član 14. Konvencije i član 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju.

Član 14. Konvencije navodi:

„Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.“

Član 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju glasi:

„1. Uživanje svih prava određenih zakonom osiguraće se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.“

2. Nikoga ne smiju diskriminirati javna tijela na bilo kojoj osnovi, kako je i navedeno u stavu 1.“

34. Vlada je osporavala ovu tvrdnju.

35. Sud napominje da je otpuštanje aplikantice očigledno bilo po osnovu etničkog porijekla (vidi tačku 6. gore u tekstu). Sasvim je jasno da je takav čin neprihvatljiv po Konvenciji. Međutim, pitanje koje je aplikantica pokrenula je izvan nadležnosti Suda *ratione temporis*. Što se tiče neprovođenja odluke Ustavnog suda, Sud naglašava da je bivši aplikantčin poslodavac privatno preduzeće. Zato država nije bila nadležna da aplikanticu vrati na posao, nego samo da poduzme potrebne mjere da pomogne u provođenju konačne odluke kojom je naloženo njeno vraćanje na posao. Aplikantica nije uspjela da dokaže da se prema nekoj drugoj osobi koja je bila u sličnoj situaciji postupalo drukčije, tj. da je Republika Srpska bila aktivnija u pogledu osiguranja ponovnog vraćanja na posao neke osobe druge nacionalnosti. Shodno tome, aplikantica nije obezbijedila *prima facie* dokaz koji bi državi postavio obavezu da opravda razliku u tretmanu (uporedi sa *D.H. i drugi protiv Češke Republike* [GC], br. 57325/00, ECHR 2007-IV). Prema tome, ova pritužba je očigledno neosnovana i mora se odbaciti u skladu sa članom 35. stav 3(a) i 4. Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

36. Član 41. Konvencije predviđa:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili Protokola uz nju, a unutrašnje pravo dotične visoke strane ugovornice omogućava samo dijelomičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravičnu naknadu oštećenoj strani“.

A. Šteta

37. U vezi sa materijalnom štetom, aplikantica je zahtijevala da se predmetna odluka Ustavnog suda provede u cjelini. Aplikantica je isto tako tražila da joj se isplati iznos od 13.000 eura na ime nematerijalne štete. Vlada je ovaj iznos smatrala pretjerano visokim i bez konkretnih dokaza.

38. U vezi sa neisplaćenim dugom po presudi, Sud je ranije utvrdio da najbolji način nadoknade zbog neprovođenja jeste da se osigura potpuno provođenje predmetnih presuda domaćih sudova (vidi *Jeličić*, gore citirana, tačka 53, i *Pejaković i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br: 337/04, 36022/04 i 45219/04, tačka 31, od 18. decembra 2007.). Ovaj se princip može takođe primijeniti na ovaj slučaj s obzirom na utvrđenu povredu. Stoga Sud smatra da je Vlada dužna isplatiti aplikantici zaostali dug po odluci Ustavnog suda od 27. juna 2007 (vidi tačku 27. ovog teksta). Nadalje, u određenim okolnostima predmetnog slučaja (posebno u okolnostima u kojima je aplikantica otpuštena s posla i nemogućnosti vraćanja aplikantice na posao), vršeći svoju procjenu na pravičnoj osnovi, kako je predviđeno članom 41. Konvencije, Sud aplikantici dosuđuje i 6.000 eura kao naknadu za materijalnu i nematerijalnu štetu i mogući porez na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

39. Aplikantica je takođe tražila naknadu u visini 1.900 eura na ime troškova i izdataka koje je imala pred domaćim sudovima i Sudom u Strazburu.

40. Vlada je ovaj iznos smatrala pretjeranim.

41. U skladu sa praksom Suda, aplikantica ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u onoj mjeri u kojoj se pokaže da su oni stvarno i neophodno nastali i da su razumni u pogledu visine (vidi, npr. *Iatridis protiv Grčke* (pravična naknada) [GC], br. 31107/96, tačka 54. ECHR 2000-XI). Sud napominje da je aplikanticin zastupnik prvu aplikaciju dostavio na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine, a na zahtjev Suda, pismeno izjašnjenje je dostavio na engleskom jeziku. U skladu sa tarifom lokalne advokatske komore, koju Sud smatra prihvatljivom u okolnostima predmetnog slučaja, aplikantica ima pravo na iznos od 1.700 eura. Pored toga, Sud dosuđuje i 100 eura za sekretarske i druge troškove.

42. Prema tome, Sud aplikantici dosuđuje ukupan iznos od 1.800 eura plus porez koji može biti zaračunat na taj iznos.

C. Zatezna kamata

43. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* žalbe po članu 6. i 13. Konvencije i članu 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju dopuštenima, dok je ostatak aplikacije nedopušten;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede člana 6. Konvencije;
3. *presuđuje* da je došlo do povrede člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;

4. *presuđuje* da nema potrebe razmatrati žalbu po članu 13. Konvencije;
5. *presuđuje*
- (a) tužena država treba isplatiti aplikantici, u roku od tri mjeseca od dana kada ova presuda postane konačna u skladu s članom 44. stav 2. Konvencije, neisplaćeni dug po presudi Ustavnog suda od 17. juna 2007. i da u istom roku aplikantici isplati dolje navedene iznose koje treba pretvoriti u konvertibilne marke po važećem kursu na dan isplate:
 - (i) 6.000 eura (šesthiljada eura) plus svi porezi koji mogu biti zaračunati na ovaj iznos, na ime materijalne i nematerijalne štete;
 - (ii) 1.800 (hiljaduosamstotina eura) plus svi porezi koji mogu biti zaračunati na ovaj iznos, na ime troškova i izdataka;
 - (b) po isteku navedena tri mjeseca do isplate, treba platiti običnu kamatu na navedene iznose po stopi koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke tokom perioda neplaćanja, uz dodatak od tri postotna boda;
6. *Odbija* preostali dio zahtjeva aplikantice za pravičnu naknadu.

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi dana 3. maja 2012. godine, u skladu s pravilom 77. st. 2. i 3. Poslovnika Suda.

Lawrence Early
registrar

Lech Garlicki
predsjednik